

Acord de 24 d'abril de 2008 pel qual s'aprova la reordenació de la URV Solidària que passa a denominar-se Centre de Cooperació al desenvolupament "URV Solidària".

"...facilitar als estudiants, a les organitzacions i al conjunt de la societat les habilitats, les idees i els coneixements científics necessaris per viure i treballar de forma satisfactòria i solidària en un món que canvia socialment i tècnicament de manera continuada"

(Article 3r dels Estatuts de la URV)

PRESENTACIÓ

La URV Solidària, Comissió Claustral creada per tal de gestionar les aportacions que fa la Universitat i la seva comunitat per a la cooperació al desenvolupament, ha cobert la seva etapa històrica inicial, superant amb escreix les expectatives que acompanyaren el seu naixement, i necessitant ara d'una reordenació per tal d'atendre amb eficàcia el significatiu augment i diversificació de les activitats que desenvolupa. **La notable importància adquirida en el si del sistema universitari i l'especial atenció que les administracions presten al suport a la cooperació universitària al desenvolupament fan oportú que la tasca ja iniciada d'enquadrar l'equip tècnic de la URV Solidària en el SEGEU es vegi acompanyada de la seva concreció en una estructura institucional que es denomini CENTRE DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT "URV SOLIDÀRIA". Aquest ens permetrà visibilitzar millor davant les institucions públiques i el teixit associatiu la tasca que venim fent, al temps que accentuar més el discurs universitari de docència i recerca que pot catalitzar en el si de la universitat, contribuint de manera més sòlida a la internacionalització de la URV en aquells països en vies de desenvolupament de regions fonamentals en la nostra estratègia com són l'Amèrica Llatina, la Mediterrània i l'Àsia.**

La proposta que presentem consisteix doncs en l'agrupació **funcional** de l'actual equip tècnic en un Centre de Cooperació al Desenvolupament que, en el marc del Servei de Gestió de l'Extensió Universitària i sota l'impuls i el control de la Comissió Claustral, doni perfecte compliment a les múltiples activitats que, al igual que d'altres universitats del nostre entorn, desenvolupem en aquest àmbit, continuant amb el mandat assolit fins ara.

ANTECEDENTS

Els *Estatuts de la Universitat Rovira i Virgili (URV)* estableixen, com uns dels objectius de l'organisme, la promoció del respecte als drets humans i al medi ambient, l'educació per la pau i la cooperació internacional, especialment amb els països en desenvolupament¹. La URV, per acord de la Junta de Govern de 7 de juliol de 1995, va anar incloent en el pressupost anual una partida destinada a ajuts als països en desenvolupament sense definir inicialment uns criteris d'utilització. Aquesta partida es nodria de l'aportació del 0,7%² dels ingressos derivats de cursos i programes de tercer cicle, dels programes europeus, i dels convenis i contractes de col·laboració amb empreses i organismes.

Durant els primers anys es van anar estudiant diverses propostes per establir alguna estructura que gestionés aquests diners dirigits a la cooperació al desenvolupament, en particular, el maig de 1996, una proposta de l'associació d'estudiants AJEC-AERV per crear una Comissió de Cooperació per al Desenvolupament i, l'octubre de 1997, una segona de la Secció Sindical de CCOO per organitzar un Fons de Solidaritat. El programa electoral defensat per l'equip rectoral en les eleccions de 1998 incloïa el compromís de la URV per activar la cooperació per al desenvolupament.

Atesa la necessitat de reglamentar l'ús d'aquests fons i l'acord general de la comunitat universitària per impulsar accions de cooperació solidària, la Comissió de Cooperació i Desenvolupament, creada per la Junta de Govern de 8 de juliol de 1998 a aquest efecte, va formular una proposta de normativa, amb els punts de partida següents:

- La cooperació per al desenvolupament només tindrà sentit si una part significativa de les persones que formen la comunitat universitària de la URV s'hi compromet.

1. **Estatut de la URV, Article 5:** "En el desenvolupament de les funcions que li corresponen, la Universitat orienta la seva raó de ser a: [...] b) Afavorir el pensament crític, la cultura de la llibertat i el pluralisme, i la transmissió dels valors propis d'una societat democràtica, oberta i solidària; en particular, el respecte als drets humans i al medi ambient, l'educació per la pau i la cooperació internacional, especialment amb els països empobrits."

2. El 0,7 % es el percentatge del PIB que l'Assemblea General de les Nacions Unides recomana com ajuda oficial al desenvolupament als Estats. Posteriorment, va situar-se en un 1%.

- Les línies mestres de l'activitat de cooperació per al desenvolupament han d'estar absolutament consensuades des del principi, especialment entre els membres de la comunitat universitària disposats a participar-hi de manera activa, i oferir un marc prou flexible per facilitar el treball solidari.
- El paper de la URV-institució és sobretot el de plataforma de suport i estímul a l'activitat de cooperació que vulguin impulsar els membres de la comunitat universitària.

Finalment, el Programa electoral de l'actual Rector, assenyalava l'oportunitat de treballar per dotar-nos d'una càtedra "centrada en la solidaritat i la cooperació, amb la intenció de millorar la visibilitat i reforçar l'actuació de la URV Solidària i l'Oficina del Voluntariat", tot marcant la solidaritat i cooperació al desenvolupament com un dels objectius de l'acció política del nou equip³.

FONAMENTS

Que la Universitat, com a institució, constitueix un important agent de cooperació per al desenvolupament és avui un debat plenament assumit. La qual cosa queda palesa observant els resultats del darrer congrés "Universidad y Desarrollo" que va tenir lloc a la Universidad Complutense de Madrid l'any 2006, la gran quantitat de projectes que es porten a terme, la recerca sorgida en aquest àmbit, la considerable oferta formativa, la creixent bibliografia existent sobre cooperació produïda en el si de les universitats i el suport des dels diferents àmbits de l'administració⁴. Avalen també aquesta idea la recent constitució, sota l'impuls de la Comissió de Relacions Internacionals (CEURI) de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), d'un Observatori sobre la Cooperació Universitària al Desenvolupament, i la creació de línies d'ajuts específiques per a la cooperació al desenvolupament feta des de les universitats per diferents agències governamentals estatals, autonòmiques i locals.

La participació de les universitats com agents de la cooperació té tres eixos fonamentals que la justifiquen:

1. la funció social de la universitat i el seu compromís amb la solidaritat;
2. les capacitats i coneixements de què disposa la universitat per tal de contribuir a la millora de les condicions de vida i a la consecució dels objectius del desenvolupament;
3. l'acció internacionalitzadora de la universitat portant coneixement i recerca als països en vies de desenvolupament, i generant sinergies per a una millor formació i conscienciació del conjunt de la comunitat universitària.

La incorporació de les universitats en el món de la cooperació era necessària, i ara es planteja com una oportunitat única que permet, a més a més, una visió conjunta de diferents qüestions intensament relacionades com les que fan referència al gènere, la responsabilitat social corporativa, la sostenibilitat ambiental, la distribució de la riquesa, la internacionalització als països en vies de desenvolupament, la immigració, la solidaritat, la interculturalitat, el voluntariat, etc.

La Universitat Rovira i Virgili, com a institució pública que té encomanades la formació superior, la recerca, la transferència de tecnologia i aquelles funcions que hi estan relacionades, té també el deure de vetllar i promoure els valors inherents a la promoció del respecte als drets humans, al medi ambient, a l'educació per la pau i a la cooperació internacional per al desenvolupament, especialment amb els països més desfavorits, tal com preveu l'article 3 dels seus Estatuts. Cal però una clara visió institucional per tal de saber trobar una orientació que permeti realitzar actuacions amb impacte i utilitat social, amb eficiència i, sobretot, amb la transparència que requereix aquest sector en l'actualitat.

Entenem doncs que existeix un deute dels països industrialitzats envers les comunitats més desfavorides del planeta i que cal treballar intensament per disminuir la bretxa que els separa i alhora sensibilitzar la societat per tal de crear una consciència adequada sobre els estils de desenvolupament adoptats en l'actualitat. En aquest sentit, la Universitat ha de constituir-se com un vehicle transmissor i un actor d'accions orientades a minimitzar aquesta diferència, articulant la participació de la seva comunitat en projectes de cooperació, i aportant a la seva visió internacionalitzadora el paper dels països menys afavorits del planeta.

REALITAT ACTUAL DE LA COOPERACIÓ A LA URV

Actualment, les iniciatives i accions relacionades amb la cooperació per al desenvolupament a la URV estan gestionades per una comissió claustral, la Comissió URV Solidària. Es tracta d'una Comissió que ha

3. "PROGRAMA ELECTORAL - Objectiu 6: *Elaborar un Pla Estratègic de la Tercera Missió, que defineixi els objectius i les actuacions en matèria de projecció de l'activitat de la URV en la vida econòmica, social i cultural del nostre territori. Consolidar el paper de la URV com a coadjuvant de l'activitat econòmica, motor de l'activitat cultural i agent promotor de la igualtat i solidaritat dels ciutadans.*

4. Vid. Docs.: *Estrategia de cooperación universitaria al desarrollo* -CEURI-(septiembre 2000); *Universidad, compromiso social y voluntariado* (julio 2001); *Plan Director de la Cooperación Española (2005-2008)* (fragment dedicat a universitats); *Pla Estratègic de l'Agència Catalana de Cooperació per al Desenvolupament (2007-2010)* (fragment dedicat a universitats); *Código de Conducta de las Universidades en Materia de Desarrollo*; i *Protocolo de actuación de las universidades frente a situaciones de crisis humanitarias.*

instaurat unes dinàmiques de treball força intenses i amb resultats prou satisfactoris, marcada pel seu caràcter obert i participatiu. **Però les funcions que l'actual legislació atribueix al claustre universitari fan que l'àmplia activitat generada no tingui avui una cobertura institucional suficient en tant que comissió claustral i que, a diferència d'altres comissions, aquesta estigui dotada d'un tècnic adscrit i realitzi accions que transcendeixen el funcionament de les comissions tradicionals, disposant de pressupost i recursos assignats.**

Avui, la URV Solidària compleix amb escreix les funcions que té encomanades, fins i tot les ha incrementat tot assumint nous reptes que està superant amb èxit⁵. Tanmateix només és possible assolir-les amb un alt grau de voluntarisme de les persones que hi treballen o s'involucren fet que, tot i que es contempla com un actiu a mantenir i promoure, és poc viable per a accions que requereixin continuïtat i un alt grau de especialització i compromís.

En el seu balanç, tal com es pot consultar en la seva pàgina Web, la URV Solidària ha desenvolupat més de 50 projectes de sensibilització social a la Universitat, diverses activitats docents entre les quals cal destacar les 8 edicions del postgrau "*Especialista Universitari en Cooperació Internacional*", 8 edicions de l'assignatura extracurricular "*Introducció a la Cooperació Internacional*"; i dos edicions de les assignatures de lliure elecció "*Salut i desenvolupament*" i "*Visions d'Amèrica Llatina*".

Ha impulsat i gestionat 20 projectes interns de cooperació al desenvolupament per un valor de 228 mil euros; i donat suport a 38 projectes d'organitzacions no governamentals del territori per un valor de 365 mil euros. Està desenvolupant un projecte de recerca finançat per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament sobre turisme sostenible com a eina de desenvolupament a Malí i Burkina Faso, i desenvolupa diverses activitats extraordinàries (Acolliment nens de Txernòbil, viatges solidaris a Nicaragua "rumb al Sud, Col·laboració amb grup de rescat caní K-9,...) i d'actuació davant d'emergències humanitàries. (Veure quadres annexos 1 i 2.)

Tenint en compte les premisses anteriors, resulta evident la necessitat de creació d'una estructura que permeti la continuïtat de les accions que porta a terme l'actual Comissió, resoldre la problemàtica pel que fa al control dels recursos materials i econòmics, concórrer a les diferents convocatòries que sorgeixen en matèria de cooperació al desenvolupament (Europa, AECL, Agència Catalana, etc.) i, en definitiva, l'adequació amb el format de les estructures amb que actualment ja està dotada la resta d'universitats. En aquest sentit, el centre que es proposa ha d'aportar els mitjans necessaris i raonables com a procés natural del que fins ara ha estat la cooperació a la URV i com a important pas endavant que li donarà major visibilitat tant local com internacional.

L'ENTORN

Actualment, el sistema universitari de l'Estat Espanyol està provist d'un marc cada vegada més organitzat en matèria de cooperació per al desenvolupament, de tal manera que permet a les universitats desenvolupar estratègies en aquest àmbit.

En aquest sentit, totes les universitats a l'entorn de la URV estan dotades d'una estructura que els possibilita articular les accions relacionades amb la cooperació per al desenvolupament i la solidaritat, concórrer a les diferents convocatòries existents i resoldre els creixents compromisos que la societat actual demana i espera envers aquest àmbit.

El panorama, tot i que divers, tendeix a convergir; les denominacions de les estructures van adoptant denominacions similars, cada cop estan més professionalitzades i van incorporant noves funcions. A continuació es relacionen els noms de les unitats de les universitats més properes a la URV:

- **Universitat de les Illes Balears:** Oficina de Cooperació al Desenvolupament i Solidaritat i Centre de documentació en cooperació al desenvolupament
- **Universitat de Girona:** Oficina de Cooperació
- **Universitat de Lleida:** Centre de Cooperació Internacional i Centre de Cooperació per al desenvolupament Rural
- **Universitat Jaume I:** Oficina de Cooperació al Desenvolupament i Solidaritat
- **Universitat Oberta de Catalunya:** Campus per la Pau i la Solidaritat
- **Universitat de Barcelona:** Fundació UB Solidària
- **Universitat Autònoma de Barcelona:** Fundació Autònoma Solidària

PRINCIPIS I FUNCIONAMENT DE LA URV SOLIDÀRIA

Els objectius de la URV Solidària, que articulem ara com a Centre de Cooperació al Desenvolupament "URV Solidària", tenint en compte els preceptes esmentats en els anteriors apartats, i el reglament de la

5. La darrera acció (setembre de 2007) correspon al desplaçament a Burkina Faso per reunions amb diferents autoritats del Govern, en el marc d'un projecte de recerca en l'àmbit turístic, finançat per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i en col·laboració amb l'EUTO.

Comissió i els treballs fets fins ara, es concreten en articular institucionalment el mandat estatutari pel que fa referència a la cooperació al desenvolupament. El centre es configura com un espai de treball plural —en les tres missions universitàries— en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

En aquest sentit articularà la seva missió a través dels següents àmbits de treball:

- Promoció de la formació en les àrees de coneixement relacionades amb els principis rectors del Centre, fent especial èmfasi en la formació universitària Nord/Sud.
- Promoció del debat i la sensibilització social mitjançant esdeveniments de divulgació: seminaris, conferències, jornades i publicacions.
- Impuls de projectes i convenis de cooperació internacional basats, principalment, en la formació, la recerca i la transferència científica.
- Aportació d'assessorament tècnic i jurídic a aquells organismes que ho requereixin.
- Suport a iniciatives que siguin d'interès per als objectius del Centre.
- Suport a iniciatives socials i ciutadanes relacionades amb els seus objectius i punt de relació de la Universitat amb el teixit associatiu i social de la cooperació al desenvolupament.

Tot això caldrà fer-ho tenint en compte les següents premisses:

- Col·laboració entre les diferents àrees de coneixement de la URV entre si i amb altres institucions, tant del Nord com del Sud.
- La sensibilització i la formació han de ser adequades, oportunes i innovadores i han de permetre conscienciar la comunitat universitària i la societat de l'entorn per tal d'afrontar els nous reptes que planteja la societat del segle XXI, fomentant els principis de l'ètica i els valors humanístics.
- Cal esforçar-se per esdevenir referència pel que fa al foment de polítiques de diàleg, debat i producció intel·lectuals, formació i recerca per al desenvolupament i assessorament tècnic i jurídic.
- Esdevenir espai d'intercanvi de professionals i estudiants de diferents cultures per tal de compartir experiències i transferir els coneixements que permetin millorar la comprensió mútua i l'apropament en la diversitat.
- Canalitzar, a través del Centre, totes les actuacions, programes docents i projectes de recerca en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament en col·laboració amb països en vies de desenvolupament.

ESTRUCTURA

El Centre de Cooperació al desenvolupament "URV Solidària" estarà inicialment conformat pel tècnic i els estudiants becaris actualment adscrits a la URV Solidària, adscrit al Servei de Gestió de l'Extensió Universitària (SGEU) que assumirà l'administració i gestió econòmica - pressupostària del Centre, sota la direcció del Vicerectorat de Relaciones Externes.

Per a la realització de projectes concrets de cooperació el Centre, seguint els procediments interns escassos, podrà contractar per obra i servei el personal tècnic necessari a càrrec dels diferents projectes.

La Comissió Claustral "URV Solidària" continuarà com la comissió encarregada de fixar la política, impulsar el treball del Centre, fent un seguiment i control de les activitats i dels comptes econòmics, i informant periòdicament al Claustre de les seves activitats, d'acord amb el que estableix el seu Reglament.

D'assolir-se l'objectiu d'una Càtedra Societat-Universitat en l'àmbit de la solidaritat i la cooperació al desenvolupament, s'establirà un protocol de treball entre el Centre i la Càtedra que respongui a la voluntat consensuada dels promotors de la Càtedra.

Els àmbits de treball del Centre es configuren en cinc grans àrees:

1. Programes i projectes:

- A) Coordinació del desenvolupament dels projectes de cooperació internacional per al desenvolupament que es generen en la pròpia universitat. Aquests projectes estan protagonitzats per membres del col·lectiu universitari i, majoritàriament, per alumnes.
- B) Gestió dels projectes externs a la universitat als que es dona suport econòmic des del Centre.

2. Formació: El Centre elaborarà diferents propostes formatives al llarg del curs, amb l'objectiu d'oferir als alumnes, a la resta de comunitat universitària i a la societat de l'entorn, els coneixements necessaris per a treballar en el sector de la cooperació i de les eines imprescindibles per a l'anàlisi i la reflexió. Actualment concretada en el *Postgrau "Especialista Universitari en Cooperació Internacional"*, en l'assignatura extracurricular *"Introducció a la Cooperació Internacional"*, i les assignatures de lliure elecció *"Salut i desenvolupament"* i *"Visions d'Amèrica Llatina"*.

3. Recerca i transferència: El centre entén la recerca, en els seus diferents àmbits, com un instrument fonamental mitjançant el qual la Universitat pot contribuir considerablement a la reducció de les desigualtats amb els països en vies de desenvolupament. Des d'aquesta àrea es promouran els treballs de recerca

relacionats amb la cooperació per al desenvolupament així com la gestió de la transferència del coneixement i tecnologia derivats de la recerca.

4. Divulgació i sensibilització: Des del Centre s'organitzaran activitats i accions orientades a promoure i divulgar els valors inherents a la labor que té encomanada, com són la defensa dels drets humans, el desenvolupament sostenible i, en definitiva, treballar per disminuir les diferències amb els països més desafavorits, etc. En molts casos, aquestes activitats seran de caire participatiu i es faran extensives a la ciutadania en general. En aquest sentit, el Centre organitzarà un seguit d'activitats i accions al llarg de l'any, com són exposicions, conferències i participarà en aquelles campanyes i esdeveniments que siguin de la seva competència i interès, tant a l'Estat Espanyol com a l'estranger.

5. Accions d'emergència: Provisió d'ajuts d'emergència, col·laborar amb aquelles institucions que treballen en aquesta àrea, o l'atenció a necessitats concretes.